

Kommunal og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Oslo 29.09.09
758 /9.00 /mc

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDES HØRINGSUTTALELSE TIL NOU 2006:7 DET LOKALE FOLKESTYRET I ENDRING? OM DELTAKING OG ENGASJEMENT I LOKALPOLITIKKEN

Innledningsvis vil NFU understreke at lokaldemokratikommisjonen reiser en rekke viktige problemstillinger deriblant spørsmålet om statlig styring versus lokaldemokrati, representativitet, brukerstyring versus brukervedvirkning, utviklingen i rettighetslovgivningen samt de frivillige organisasjoners rolle for lokaldemokratiet.

Lokaldemokratikommisjonen drøfter ulike former for brukervedvirkning. Et viktig skille går mellom brukervedvirkning på individnivå og brukervedvirkning på systemnivå.

Brukermedvirkning på systemnivå

NFU er opptatt av å unngå at brukervedvirkning kun blir et symboltiltak. Brukervedvirkning må tas på alvor da dette fører til kvalitativt gode tjenester for tjenestemottakerne. Brukervedvirkningen må være reell.

I så henseende er det viktig med opplæring av brukerne på systemnivå. Det foregår nå et pilotprosjekt i SAFO Øst som er finansiert av Helse Øst. Det er her blitt laget et veldig bra pedagogisk opplegg som kan tilpasses brukervedvirkning på ulike felt. De øvrige SAFO regionene skal holde kurs og opplæring etter samme lest. Brukeropplæring koster penger. Det er behov for finansiering for å sikre kvalitet. Det burde være et fast tilskudd per år avsatt til dette formålet, da det er tidkrevende dersom en må søke om midler hver gang.

Kommunale råd eller annen representasjonsordning for personer med funksjonshemming

Både eldreråd og representasjonsordning for funksjonshemmede er lovfestede ordninger. Flertallet i lokaldemokratikommisjonen mener at det må være opp til kommunene selv om de ønsker å etablere slike råd. Kommisjonen foreslår dermed at disse ikke lenger blir lovfestede.

Kommisjonen sier at: *"dagens lovpålagde ordning med eldreråd/representasjonsordning for funksjonshemmede kan gi et uheldig signal om at disse gruppene ikke bør nomineres eller delta på lik linje med andre i det representative systemet, og kan således være med på å legitimere at de trekker seg fra politisk virke."*

NFU er sterkt uenige i dette og mener at kommisjonens utsagn baserer seg på en misforståelse. Vi mener at rådene kan fungere som en stimulans til deltagelse for øvrig. Begrunnelsen for å fjerne råd eller annen representasjonsordning for funksjonshemmede er altfor tynn. Rådene og øvrige representasjonsordninger for personer med funksjonshemming er viktige møteplasser mellom kommunene og organisasjonene. Denne formen for deltakelse er viktig for demokratiet.

Det er viktig at rådene eller en annen representasjonsordning er lovmessig forankret. Det er nødvendig med føringer for hvordan en kan samarbeide på systemnivå, da det her er snakk om grupper som systematisk blir diskriminerte i vårt samfunn.

Frivillige organisasjoner og lokaldemokrati

NFU er skuffet over at kommisjonen i sin drøfting av frivillige organisasjoner ikke skiller mellom humanitære organisasjoner og brukerorganisasjoner. Det går her et viktig skille. Humanitære organisasjoner jobber med oppgaver for det offentlige mens brukerorganisasjoner jobber interessepolitisk for å ivareta svake gruppers interesser.

NFU er opptatt av at lokalpolitikere må bruke brukerorganisasjonene som samarbeidspartnere. Brukerorganisasjonene representerer et mer representativt demokratisk korrektiv til lokalpolitikere enn den enkelte bruker. De ulike brukerorganisasjonene representerer ulike interesser og verdier som sikrer et større mangfold i demokratiet.

Støtte til frivillige organisasjoner

Kommisjonen foreslår at lokalt forankrede frivillige organisasjoner får direkte støtte og ikke via det nasjonale ledd som i dag. I dag skjer store deler av fordelinga på sentralt hold gjennom det sentrale ledd i de frivillige organisasjonene. Dette kan gi dårlig samsvar mellom lokale behov og faktisk tildeling mener kommisjonen. KS sitt velferdsutvalg hadde i KOU 2003:3 Velferd, virkelighet og visjoner et framlegg om at kommunene i større grad enn i dag skulle stå for fordelinga av statlige midler til lokale organisasjoner. Kommisjonen slutter seg til en slik løsning som de mener vil bidra til en samordning av tilskuddsordninger.

NFU frykter den desentraliseringen som kommisjonen foreslår ved at kommunene skal fordele mer av midlene. Vi frykter at dette kan bety en fragmentering av det interessepolitiske arbeid som vi driver i dag. Dette vil bidra til pulverisering av ansvar og redusere mulighetene for brukerorganisasjonene til å være reelle pådrivere. Det stadig økende antall små organisasjoner svekker mulighet til samlet påvirkning og politisk arbeid.

Det er i dag betydelig usikkerhet knyttet til rammevilkår for frivillige organisasjoner. Dersom kommisjonen får gjennomslag for sitt forslag vil denne usikkerheten øke med

svekkelse av økonomien. Vi frykter at et kommunalt ansvar i forhold til finansiering lett kan føre til forskjellsbehandling, da de ulike kommuners økonomi kan bli avgjørende for tildelingen. Dette vil bety en svekkelse av likhetsprinsippet.

Brukermedvirkning på individnivå

NFU opplever at brukermedvirkning på individnivå til en stor grad ikke er reell. Det er kommunene som har det avgjørende ordet. NFUs erfaringer gjennom vårt arbeid er at kommunens vurderinger og valg svært ofte går på bekostning av den enkeltes ønsker og behov. Økonomihensyn går foran lovgivningshensyn i mange tilfeller. Den lovfestede individuelle medvirkningen blir av denne grunn et paradoks.

Kommisjonen vektlegger at retten til å klage er viktig. NFU mener at denne retten for mange, er illusorisk, da de som mottar tjenester er avhengig av tjenesteyterne og deres velvilje. Denne avhengigheten hindrer mange i å benytte seg av retten til å klage.

Det viser seg at blant den lille andelen som klager på kommunale tiltak får en tredjedel medhold i klagen. En tredjedel som får medhold er et høyt tall, da det skal være store mangler i de kommunale tjenestene for at fylkesmannen kan gripe inn.

Når det gjelder retten til å klage er det problematisk at fylkesmannen kun kan overprøve kommunenes frie skjønn hvis det er åpenbart urimelig. Dette innebærer at muligheten for endring av kommunens avgjørelser er små, det er svært vanskelig å få omgjort et vedtak. Vi er av den formening at dette vilkåret ikke ivaretar den enkelte persons rettssikkerhet på en god måte. Et annet problem er at det i dag ikke er sanksjonsmuligheter.

Det har dessverre vist seg i en rekke tilfeller at kommunen etter omgjøring eller pålegg fra fylkesmannen velger å unnlate å yte den hjelp som den enkelte har krav på. Tidligere var det en selvfølge at kommunene rettet seg etter sivilombudsmann eller fylkesmann. Slik er det ikke i dag. Kommunene påberoper seg sjølråderett og ser bort fra både råd fra sivilombudsmannen og vedtak gjort av fylkesmannen. NFU ser derfor et behov for at staten skal kunne ha andre reaksjonsformer enn kun å gi pålegg. Vi er av den oppfatning at manglende konsekvenser for kommunene gjør at viljen til å oppfylle lovpålagte tjenester blir svekket. Det burde vært effektive sanksjonsmuligheter slik at kommunene fulgte opp pålegg fra fylkes- og sivilombudsmannen.

Den enkelte borgers rettssikkerhet må være fokuset og ikke kommunenes ønske om selvstyre. Slik vi vurderer det vil rettssikkerheten til den enkelte bli vesentlig svekket hvis det kommunale selvstyret skal prioriteres. Områder som gir status utad vil lett bli prioritert dersom det ikke legges sterke føringer fra staten.

NFU har bedt om en bred gjennomgang av levekårene for mennesker med utviklingshemming i Norge i dag, inkludert rettssikkerheten. Vår erfaring forteller oss at kommunenes selvbestemmelse går på rettssikkerheten løs.

Avslutning

Brukermedvirkning er viktig for demokratiet. Det må leges til rette for reell brukermedvirkning på ulike nivåer på ulike områder.

Vennlig hilsen

Helene Holand (sign)
Forbundsleder

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær